

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-9\(38\)-63-77](https://doi.org/10.32405/2218-7650-9(38)-63-77)
УДК 37.072

Літкевич Алла Миколаївна,
аспірантка кафедри
менеджменту освіти та права
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
директор Бучанського НВК
«СЗОШ I–III ст. – ЗОШ I–III ст.» № 4.
Київ, Україна.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1697-9332>
alischalitik@ukr.net

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті досліджується управлінський аспект конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти. Зважаючи на те, що ринок освітніх послуг обумовлює особливі умови закладам освіти, слід передбачати комплекс заходів із забезпечення конкурентоспроможності в освітній сфері, враховуючи те, що такі послуги не є матеріальними.

Проаналізовано останні дослідження та публікації науковців з різних галузей знань з проблем управління підприємствами та соціально-педагогічними системами, а також закладами освіти в конкурентних умовах та проблеми управління, а також обґрунтування науковцями загальних основ педагогічного менеджменту, що надало можливість автору визначити управлінський аспект конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти.

Доведено, що конкурентоспроможність закладу загальної середньої освіти передбачає використання інноваційних управлінських, педагогічних, навчальних технологій та застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Проаналізовано чотири етапи управління конкурентоспроможністю підприємства, а також особливості управління конкурентоспроможністю в освітній сфері. Ефективність управління розвитком конкурентоспроможності закладу освіти залежить від рівня професіоналізму персоналу, залучення необхідних ресурсів для збереження на тривалий час взаємин зі споживачами освітніх послуг та врахування нематеріальності освітніх послуг.

Визначено чотири ключові відмінності послуг від матеріальних товарних продуктів, які актуальні і для освітніх послуг, а також

складові управління конкурентоспроможністю закладу освіти, які представлено схематично.

Наголошено, що лише ефективна співпраця учнів та педагогів із застосуванням інноваційних технологій забезпечує конкурентоспроможність закладу загальної середньої освіти.

Автором обґрунтовано управлінські аспекти конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти, враховуючи конкурентоспроможність педагогічного персоналу, навчальних засобів та учнів.

Ключові слова: конкурентоспроможність ЗЗСО; освітній менеджмент; управління; управлінський аспект; управління конкурентоспроможністю.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Суспільство очікує сьогодні від нової української школи інноваційного навчання, що має позитивно впливати на її конкурентоспроможність у світовому освітньому просторі, а також сприяти формуванню нового покоління. Динамічний розвиток суспільства спонукає до реформування різних соціальних галузей та змін в економічній, соціальній, демографічній, екологічній сферах. Невпинна комп'ютеризація й диференціація інформаційно-комунікаційних технологій спонукає до створення такої управлінської структури в закладах загальної середньої освіти, що здатна до саморозвитку, до своєчасної перебудови у мінливому конкурентному середовищі, є відкритою системою в соціальному оточенні.

У зв'язку з цим є актуальним питання розроблення стратегії управління розвитком сучасного закладу освіти у контексті його конкурентоспроможності в освітній сфері, відповідності принципам інноваційності та безперервності, адже саме за цих умов можна досягти конкурентних переваг та бажаних результатів для усіх учасників освітнього процесу. Важливим напрямом дослідження педагогічних наук є створення ефективних управлінських технологій освітніми системами, які мають відповідати формуванню нової цілісної педагогічної парадигми управління розвитком творчого потенціалу та конкурентоспроможністю закладів загальної середньої освіти.

Ринковими умовами сучасного світу притаманна низка суперечностей, які вимагають нагального вирішення. Ці суперечності лежать на перетині соціального та утилітарно-ринкового. Особливо такі чинники зачіпають сферу освіти, адже найперша функція освіти є соціальною. Саме тому вимоги конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти вступають у

суперечність з ринковими вимогами. Проблема управління конкурентоспроможністю вимагає врахування означених чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика управління підприємствами, а також закладами освіти в конкурентних умовах досліджувалася науковцями різних галузей знань. Зокрема, управління середніми загальноосвітніми закладами досліджували В. Бондар, Л. Ващенко, Б. Гершунський, Г. Дмитренко, Ю. Конаржевський, Н. Лукашевич, В. Маслов, В. Пікельна, О. Попова, О. Савченко. Питанням управління підприємствами різних типів були присвячені праці Г. Атаманчука, В. Афанасьєва, Д. Белла, М. Вебера, Т. Парсонса, В. Парето, Ю. Тихомирова, А. Черниша.

Проблемі управління соціально-педагогічними системами, обґрунтуванню загальних основ педагогічного менеджменту присвячувалися праці Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Маслова, В. Олійника, А. Єрмоли, Ю. Конаржевського, О. Мармази, З. Рябової тощо. Специфіка управлінської діяльності адміністрації навчального закладу досліджувалася у працях Л. Васильченко, В. Гладкова, І. Драч, Л. Калініної, М. Кириченка, С. Королюк, В. Крижко, М. Лапшиної, В. Мельник, П. Мілютіної, Н. Островерхової, Є. Павлюченкова, Т. Сорочан, Г. Тимошко, Л. Туришева.

У ряді досліджень з освітнього менеджменту та управління зазначається, що від формування управлінських компетенцій керівника закладу освіти, його вміння стратегічно мислити, планувати, організовувати, врегульовувати, контролювати роботу колективу від чого залежить ефективний менеджмент освітянської діяльності.

Зазначимо, що у дослідженні теоретичних аспектів управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти важливо враховувати загальноекономічні теорії розвитку підприємства, адже «конкурентоспроможність» це, насамперед, економічна категорія. Вагомий внесок у висвітленні теоретико-методологічних засад конкурентоспроможності підприємств, зокрема, у контексті формування людського капіталу, зробили А. Бранденбургер, Дж. Бреккер, Г. Вознюк, П. Друкер, А. Загородній, Н. Зінченко, М. Корінько, Ф. Котлер, Л. Мармуль, В. Моїсеєв, Дж. Мур, М. Портер, Д. Поланд, А. Сміт, Й. Шумпетер та інші.

Аналіз економічних теорій переконує, що погляди на конкуренцію – від теорії «меркантилізму» до концепції «інтелектуального лідерства» з розвитком економічної науки істотно змінювалися, як і обґрунтування впливів на конкурентоспроможність підприємства факторів зовнішніх і внутрішніх середовищ.

Розкриваючи теоретичні та практичні особливості конкурентної поведінки компанії у роботі «Конкуруючи за майбутнє. Створення ринків

завтрашнього дня» Г. Хамел та К. Прахалад [9], зазначали, що формування майбутніх потреб споживачів у сучасному світі є ключовим завданням підприємства. На розвиток цієї сфери потрібно спрямувати переважну більшість радикальних інновацій, які мають бути вирішальними у конкурентній стратегії підприємства.

Для реалізації безумовної конкурентної переваги компанії мають зосередитися на формуванні у співробітників ключових компетенцій, щоб бути інтелектуальними лідерами у своїй галузі. Тому завдання успішного менеджменту полягає не лише у підтримці ключових компетенцій, а й у особистому розвитку та вдосконаленні.

Отже, до факторних умов діяльності закладів освіти відносимо наявні людські, фінансові, інфраструктурні ресурси, рівень знань, умінь і навичок педагогічного колективу, сформовані у процесі надання освітніх послуг.

Умови ж їхнього внутрішнього попиту визначаються досягнутими можливостями щодо забезпечення необхідних обсягів передачі знань на ринки освітніх послуг, освітньою структурою та характером навчальних потреб усередині освітнього закладу. Конкурентоспроможність на зовнішньому ринку споріднених освітніх послуг забезпечується завдяки співпраці у вирішенні спільних проблем і завдань з іншими закладами освіти, державними органами і підприємствами, роботодавцями за рахунок багатофункціональності та розширення спектру діяльності. Конкурентоспроможність на зовнішніх ринках освітніх послуг забезпечується також за рахунок стратегічного планування, ефективного менеджменту освітньої діяльності та високого рівня конкуренції у межах освітнього закладу.

На користь такого твердження варто навести слова Ф. фон Хайєка, який у праці «Сенс конкуренції» стверджував, що «конкуренція за своєю природою є динамічний процес, невід'ємні особливості якого відкидаються припущеннями, що лежать в основі статичного аналізу» [11, с. 20]. Отже, конкуренцію в освітній сфері потрібно розглядати у динамічних умовах ринкових відносин, у контексті інноваційності та безперервності змін, які продукуються закладом освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – дослідження управлінського аспекту конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти в сучасних ринкових умовах.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- Проаналізувати дослідження науковців різних галузей знань з проблематики управління закладами освіти в конкурентних умовах та управління соціально-педагогічними системами.

- Проаналізувати етапи формування конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти.
- Сформулювати поняття «управлінський аспект».
- Створити інтегровану модель управління розвитком конкурентоспроможності ЗЗСО.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Теоретичні основи дослідження обумовлені недостатньою сформованістю маркетингової та фандрайзингової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти; відсутністю механізмів управління конкурентоспроможністю закладу загальної середньої освіти. Конкурентоспроможність як об'єкт управління освітою стало проблемою дослідження досить недавно і з'явилося як результат впровадження маркетингового управління, тому вимагає більш конкретного вивчення для покращення управління розвитком якості надання освітніх послуг, активізації фандрайзингової діяльності керівника закладу загальної середньої освіти, що в цілому сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Проведено теоретичний аналіз наукових джерел для визначення управлінського аспекту конкурентоспроможності в різних галузях знань для визначення формування цього поняття у сфері освіти.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Систематизовано етапи формування конкурентоспроможності та узагальнено в інтегрованій моделі систему управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти.

Процес забезпечення конкурентоспроможності тісно пов'язаний з управлінською діяльністю для досягнення підприємством конкурентоспроможності на системному рівні. З цього приводу О. Драган зазначав, що «усі підприємства з позицій системного підходу є:

- соціотехнічними системами, оскільки об'єднують соціальні (люди, структура, завдання, культура) і технічні (засоби виробництва, технологія) компоненти;
- підприємствами з відкритою системою, що постійно взаємодіють із зовнішнім середовищем: а) отримують з нього ресурси свого функціонування («входи») – інформацію, матеріали, капітал, людські

ресурси; б) після перероблення ресурсів у продукцію («виходи») презентують останні у зовнішнє середовище;

- переважно складними системами. Вони складаються із взаємозалежних підсистем (підрозділів, відділів тощо), які мають власні дрібніші підсистеми, що перебувають в організаційних відносинах один з одним;
- системами що розвиваються» [4, с. 79].

Отже, заклад загальної середньої освіти з позиції системного підходу представляє собою відкриту складну соціотехнічну систему, яка безперервно розвивається та знаходиться у постійній взаємодії із зовнішнім середовищем. Це передбачає складну, саморегульовану багаторівневу систему управління, що здатна швидко адаптуватися у мінливому середовищі.

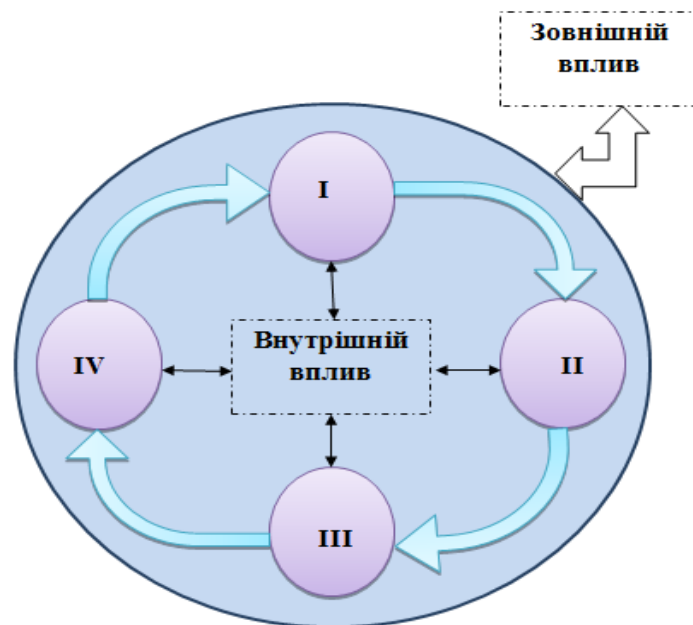
Зважаючи на те, що система управління підприємством зорієнтована на забезпечення його конкурентоспроможності, важливим є комплексне забезпечення якості продукції, яка б відповідала вимогам цільового ринку, йдеться про розроблення системи впровадження процесу управління конкурентоспроможністю підприємства. На думку І. Булах та Т. Надтоки, «процес управління конкурентоспроможністю підприємства включає чотири етапи.

На першому етапі реалізуються функції управлінської діяльності на усіх рівнях керуючої системи організації, основним завданням якого є створення системи впливів керуючої системи на керовану з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання конкретних результатів.

Другий етап полягає у формуванні способів впливу керуючої системи на керовану.

Третій етап передбачає формалізацію методів управління, що трансформуючись, набувають виду конкретного управлінського рішення, які каналами прямого зв'язку надходять із керуючої системи в керовану і забезпечують необхідний управлінський вплив. Каналами зворотного зв'язку до керуючої підсистеми надходить інформація про наявні відхилення, відповідно до яких виробляється управлінське рішення, що надходить каналами прямого зв'язку до керованої підсистеми. При цьому, ефективність виконання керованою підсистемою завдань і досягнення цілей напряму залежить від діяльності керуючої та інформаційної підсистем.

На четвертому етапі здійснюється управлінська діяльність, яка спрямована на забезпечення реалізації функцій управління, формування методів управління, розроблення та ухвалення управлінських рішень, а також формалізацію впливу керуючої системи на керовану» [2, с. 15–16].

*Рис. 1 Етапи формування конкурентоспроможності
[власна авторська розробка]*

Що ж до управління конкурентоспроможністю у сфері освіти, то варто вказати на ряд особливостей, які викликані специфікою освітянської діяльності.

По-перше, з погляду ефективності управління розвитком конкурентоспроможності, специфіка освітянської діяльності акцентує на високому професіоналізмі персоналу, який мотиваційно узгоджений з керівництвом закладу освіти, громади та соціуму, з потребами ринку праці.

На думку Л. Сергеевої, для забезпечення високого рівня керованості педагогічними колективами може сприяти застосування механізму корпоративного управління, яке полягає у формуванні ефективних команд, а також управлінської діяльності, що пов'язана зі стратегічним плануванням та системним контролем. Дослідниця зазначає, що «сутністю означеного управління є система відносин між власниками установи (державою), його менеджерами (керівниками навчальних закладів), а також зацікавленими особами (роботодавцями, соціальними партнерами, батьками, учнями) для забезпечення ефективної діяльності установи, рівноваги впливу та балансу інтересів усіх учасників корпоративних відносин» [10, с. 209].

На нашу думку, ефективне корпоративне управління виступає, з одного боку, соціальним інструментом довіри, що надає можливість освітнім установам залучати необхідні ресурси, а з іншого є вагомим

важелем управління конкурентоспроможністю закладу загальної середньої освіти.

По-друге, ринок освітніх послуг диктує особливі умови закладам освіти, звертаючи увагу на стабільність їхньої взаємодії зі споживачами та тривалості надання освітньої послуги. Саме тому потрібно передбачати комплекс заходів по забезпеченню конкурентоспроможності в освітній сфері, спрямованих на те, щоб утримати споживача освітніх послуг та не лише зберегти на тривалий період ці стосунки, а й поглибити їх завдяки розширенню комплексних послуг, підвищенню кваліфікації, продовженню навчання на більш високому рівні.

По-третє, слід враховувати нематеріальність освітніх послуг у процесі управління конкурентоспроможністю освітньої сфери.

На думку дослідниці Т. Мінакової, існує чотири ключові відмінності послуг від матеріальних товарних продуктів, які значною мірою справедливі для освітніх послуг:

«1. Невідчутність. До моменту придбання, послуги нематеріальні. Потенційні покупці освітніх послуг можуть оцінити рекламну інформацію, досвід та відгуки знайомих, матеріально-технічне забезпечення та викладацький склад (який до часу придбання послуги може змінитися), доступну інформацію про навчальний заклад, спеціальність тощо. Але все це допомагає скласти попереднє враження та очікування.

2. Невіддільність від джерел. Оскільки більша частина освітніх послуг надається безпосередньо людиною, то ця риса характерна і для них. Проте, мають місце і виключення, наприклад, дистанційне навчання.

3. Мінливість якості. Якість освітніх послуг залежить як від суб'єкта, що їх надає, так і від суб'єкта споживача. В силу наявності людського фактору лекція може бути прочитана по різному навіть одним й тим самим викладачем. Викладачі можуть підвищувати, або навпаки, втрачати кваліфікацію, викладацький склад може змінюватися тощо – все це відбивається на якості освітніх послуг.

4. Незбережуваність. Послуга не існує до моменту її придбання та після її отримання» [6, с. 113].

На думку О. Панкрухіна, останній фактор має два аспекти: забування та старіння інформації, а також неможливість створення запасів послуг [7].

Управління конкурентоспроможністю персоналу закладу загальної середньої освіти передбачає необхідний підбір якісного і кількісного складу, відповідно до обраної стратегії інноваційності закладу освіти. Грамотне управління та використання наявного людського потенціалу закладу загальної середньої освіти призведе до стійких конкурентних переваг на ринку освітніх послуг, а також забезпечить розвиток інтелектуального

капіталу, що сприятиме зростанню якості навчання, та впливатиме на конкурентоспроможність закладу загальної середньої освіти загалом. Зокрема В.Іноземцев пояснював інтелектуальний капітал як «щось на зразок «колективного мозку», що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі й імідж фірми» [5]. Зазначені властивості інтелектуального капіталу є надзвичайно важливими для інноваційного розвитку закладу загальної середньої освіти, а також для підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Зазначимо, що навчальні засоби завжди були ключовими ресурсами дидактичної функції та здійснення освітньої діяльності, впливаючи на рівень засвоєння знань та формування умінь і навичок учнів у ході освітнього процесу. У цьому контексті у праці «Інноваційні засоби навчання» М.Бирка зазначає: «Використання інноваційних засобів навчання суттєво підвищує ефективність викладання, наочно демонструє переваги особистісно-орієнтованого навчання, дозволяє вчителю змінювати акценти в методиці викладання предмета, підвищити інтерес учня до предмету, дозволяє залучити до активної форми роботи на уроці як сильних учнів, так і тих, кому опанування предметом дається важче [2, с. 12].

Застосування конкурентоспроможних навчальних засобів позитивно впливає на впровадження конкурентоспроможних педагогічних технологій до практики освітньої системи, що, на думку О.Антонової «сприяє упорядкуванню праці викладача, постановці чітких цілей і визначення шляхів досягнення, тобто управління процесом навчання. Застосування педагогічних технологій дозволяє рухатися до прогнозованого завершального результату за умов суворої обґрунтованості кожного елемента та етапу навчання. Відтак, педагогічні технології слід розглядати як систематичне й послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого процесу навчання як систему способів і досягнення цілей управління цим процесом» [1, с. 8].

Одним із пріоритетних завдань сучасної школи є управління конкурентоспроможністю учнів, адже суспільство очікує особистостей, здатних самостійно і результативно вирішувати не лише особисті питання, а й соціальні проблеми. Конкурентоспроможний учень має володіти ключовими компетенціями, які сприятимуть його всебічному розвитку та забезпечить самоідентифікацію учня в різних життєвих ситуаціях. Формуючи набір ключових компетенцій, заклади загальної середньої освіти підвищують конкурентоспроможність учнів, а відтак, їх успішність у соціальному плані загалом.

Отже, управлінський аспект конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти має забезпечувати ефективну взаємодію учнів та педагогів із застосуванням передових педагогічних технологій.

Управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти, як певна інтегрована якість, спрямовується на постійне забезпечення конкурентоспроможності персоналу, учнів та навчальних засобів. Спираючись на вищесказане, ми взмозі запропонувати інтегральну модель управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти, яка враховує визначені критерії (див. рис. 2).

Рис. 2 Інтегральна модель управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти
[власна авторська розробка]

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Дослідження доводить, що конкурентоспроможність закладу загальної середньої освіти має враховувати такі складові: конкурентоспроможність персоналу, конкурентоспроможність навчальних засобів та конкурентоспроможність учнів. У зв'язку з цим управлінська діяльність має бути спрямована на забезпечення інтелектуального людського капіталу закладу загальної середньої освіти, застосування конкурентоспроможних педагогічних технологій та формування ключових компетенцій учнів, що зазвичай забезпечить високий рівень конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень потребують подальшого розвитку проблеми моделювання систем управління розвитком конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] О. Є. Антонова, «Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема», *Сучасні технології в освіті*; Л. Д. Березівська, Ред. Київ, Україна, Вип. 2, ч. 1, с. 8–15, 2015.
- [2] М. Ф. Бирка, «Інноваційні засоби навчання», *Освіта Буковини*, N 19(91), травень, с. 1–13, 2011.
- [3] І. В. Булах, Т. Б. Надтока, *Оцінка конкурентоспроможності підприємства сфери телекомунікацій*. Донецьк, Україна: ДРУК-ІНФО, 2010, 244 с.
- [4] О. І. Драган, *Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти*. Київ, Україна: ДАКККиМ, 2006, 160 с.
- [5] В. Иноземцев, *За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире*. Москва, Россия: Academia, 1998, 640 с.
- [6] Т. П. Мінакова, «Особливості освітніх послуг у сучасних умовах», *Економіка та держава*, № 1, с. 12–117, 2016.
- [7] А. П. Панкрухин, «Маркетинг образовательных услуг: методология, теория и практика». [Электронный ресурс]. *Гильдия маркетологов*, 2003. Доступно: <http://mou.marketologi.ru/index.html>
- [9] К. Прахалад, Г. Хамел, *Конкурируя за будущее. Создание рынков завтрашнего дня*. Москва, Россия: Олимп-Бизнес, 2014, 288 с.
- [10] Л. Сергеева, «Механізми управління конкурентоспроможністю професійного навчального закладу», [Електронний ресурс]. *Нова педагогічна думка*, № 2, с. 208–211, 2014. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_2_62
- [11] Фридрих фон Хайек, «Смысл конкуренции», *Современная конкуренция: вопросы теории*, № 3(15), май-июнь, с. 18–27, 2009.

COMPETITIVENESS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTE: MANAGEMENT ASPECTS

Alla Litkevich,

graduate student of the department
management education and law
Central Institute of Postgraduate Education
SIHE «University of Educational Management»,
director of the Buchansky Educational Complex
«specialized secondary school I–III
degrees – secondary school I–III degrees»№ 4.
Kiev, Ukraine
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1697-9332>
alischalitk@ukr.net

Abstract. The article examines the managerial aspect of the competitiveness of a general secondary education institution. Given that the educational services market dictates the particular conditions of educational institutions, a set of measures to ensure competitiveness in the educational sphere should be provided, given that educational services are not material.

Recent researches and publications of scientists from different fields of knowledge on problems of enterprise management, as well as educational institutions in competitive conditions and problems of management of social and pedagogical systems are analyzed, as well as justification of scientists of the general bases of pedagogical management, which enabled the author to determine the managerial aspect of competitiveness of the medium education.

It is proved that the competitiveness of the institution of general secondary education involves the use of innovative management, pedagogical, educational technologies and the use of the latest information and communication technologies. Four stages of enterprise competitiveness management as well as features of competitiveness management in the educational sphere are analyzed. The effectiveness of managing the competitiveness of an educational institution depends on the high level of professionalism of its staff, attracting the necessary resources to maintain a long-term relationship with consumers of educational services and taking into account the intangibility of educational services.

Four key differences of services from material commodity products, which are also valid for educational services, are identified, as well as the

components of the educational institution's competitiveness management, which are presented schematically.

It is emphasized that only effective interaction of students and teachers with the use of innovative technologies ensures the competitiveness of the general secondary education institution.

The author substantiates the managerial aspects of competitiveness of the general secondary education institution, taking into account the competitiveness of the staff, the competitiveness of the educational facilities and the competitiveness of the students.

Keywords: competitiveness of the HSS; educational management; management; management aspect; competitiveness management.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ЗАВЕДЕНИЯ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Литкевич Алла Николаевна,

аспирант кафедры

менеджмента образования и права

Центрального института последипломного образования

ГЗВО «Университет менеджмента образования»,

директор Бучанского УПК

«СОШ I–III ст. –ОШ I–III ст.» № 4.

Киев, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1697-9332>

alischalitik@ukr.net

Аннотация. В статье исследуется управленческий аспект конкурентоспособности заведения общего среднего образования. Несмотря на то, что рынок образовательных услуг диктует особые условия учебным заведениям, следует предусматривать комплекс мероприятий по обеспечению конкурентоспособности в сфере образования, учитывая то, что образовательные услуги не являются материальными.

Проанализированы последние исследования и публикации ученых разных областей знаний по вопросам управления предприятиями, а также социально-педагогическими системами в конкурентных условиях, обоснованы учеными общими основами педагогического менеджмента, что позволило автору определить управленческий аспект конкурентоспособности заведения общего среднего образования.

Доказано, что конкурентоспособность заведения общего среднего образования предусматривает использование инновационных управленческих, педагогических, учебных технологий и применение

новейших информационно-коммуникационных технологий. Проанализированы четыре этапа управления конкурентоспособностью предприятия, а также особенности управления конкурентоспособностью в сфере образования. Эффективность управления развитием конкурентоспособности учебного заведения зависит от высокого профессионализма персонала, привлечение необходимых ресурсов для сохранения в длительном временном интервале отношений с потребителями образовательных услуг и учета незначительности образовательных услуг.

Определены четыре ключевые отличия услуг от материальных товарных продуктов, которые актуальны и для образовательных услуг, а также составляющие управления конкурентоспособностью учебного заведения, представленные схематично.

Подчеркивается, что лишь эффективное взаимодействие учеников и педагогов с применением инновационных технологий обеспечивает конкурентоспособность заведения общего среднего образования.

Автором обоснованно управленческие аспекты конкурентоспособности заведения общего среднего образования, учитывая конкурентоспособность персонала, учебных средств и учащихся.

Ключевые слова: конкурентоспособность ЗОСО; образовательный менеджмент управления; управленческий аспект; управления конкурентоспособностью.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. Ye. Antonova, «Pedahohichni tekhnolohii ta yikh klasyfikatsiia yak naukova problema», Suchasni tekhnolohii v osviti; L. D. Berezivska, Red. Kyiv, Ukraine, Vyp. 2, ch. 1, s. 8–15, 2015.
- [2] M. F. Byrka, «Innovatsiini zasoby navchannia», Osvita Bukovyny, № 19(91), traven, s. 1–13, 2011.
- [3] I. V. Bulakh, T. B. Nadtocka, Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemstva sfery telekomunikatsii. Donetsk, Ukraine: DRUK-INFO, 2010, 244 s.
- [4] O. I. Drahan, Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv: teoretychni aspekty. Kyiv, Ukraine: DAKKKiM, 2006, 160 s.
- [5] V. Inozemcev, Za predelami ekonomicheskogo obshchestva. Postindustrial'nye teorii i postekonomicheskie tendencii v sovremennom mire. Moskva, Rossiya: Academia, 1998, 640 s.
- [6] T. P. Minakova, «Osoblyvosti osvitychivnykh posluh u suchasnykh umovakh», Ekonomika ta derzhava, № 1, s. 12–117, 2016.

- [7] A. P. Pankruhin, «Marketing obrazovatel'nyh uslug: metodologiya, teoriya i praktika». [Elektronnyj resurs]. Gil'diya marketologov, 2003. Dostupno: <http://mou.marketologi.ru/index.html>
- [9] K. Prahalad, G. Hamel, Konkuriruya za budushchee. Sozдание rynkov zavtrashnego dnya. Moskva, Rossiya: Olimp-Biznes, 2014, 288 s.
- [10] L. Serheieva, «Mekhanizmy upravlinnia konkurentospromozhnistiu profesiinoho navchalnoho zakladu», [Elektronnyi resurs]. Nova pedahohichna dumka, № 2, s. 208–211, 2014. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_2_62
- [11] Fridrih fon Hajek, «Smysl konkurencii», Sovremennaya konkurenciya: voprosy teorii, № 3(15), maj-iyun', s. 18–27, 2009.